



YANGI O‘ZBEKISTON DAVRIDAGI FALSAFIY FIKRLARDA YOSHLAR FAOLLIIGI MASALALARI

Dilrabo Abidova

Andijon davlat pedagogika instituti izlanuvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqola Yangi O‘zbekiston davrida falsafiy tafakkur va g‘oyaviy o‘zgarishlarning jamiyat hayotidagi o‘rni va ahamiyatini tahlil etadi. Mualliflar, O‘zbekistonning yangi g‘oyaviy, siyosiy va ma‘naviy yo‘nalishlarini, yoshlarning ijtimoiy faolligini, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zaruratini va din bilan falsafaning uyg‘unligini ko‘rib chiqadilar. Maqola, falsafaning amaliy ahamiyatini oshirish, yoshlarni tanqidiy tafakkurga yo‘naltirish, hamda ilmiy-tadqiqot sohasiga davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash zarurligini ta‘kidlaydi. Shuningdek, zamonaviy falsafiy fikrlarning O‘zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotidagi o‘rni haqida tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, falsafiy fikr, g‘oyaviy yangilanish, yoshlar faolligi, tanqidiy tafakkur, diniy-ma‘naviy qadriyatlar, jamiyat taraqqiyoti, ilmiy-tadqiqot, ijtimoiy barqarorlik.

Аннотация:

В данной статье анализируется роль и значение философского мышления и идеологических преобразований в социальной жизни Нового Узбекистана. Авторы рассматривают новые идеологические, политические и духовные направления Узбекистана, необходимость развития социальной активности молодежи, критического мышления и гармонии между религией и философией. Статья подчеркивает важность повышения практического значения философии, направленности молодежи на критическое мышление, а также необходимость государственной поддержки научных исследований. Кроме того, представлены рекомендации по роли современной философской мысли в социально-экономическом развитии Узбекистана.



International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th May, 2025

Ключевые слова: Новый Узбекистан, философская мысль, идеологическое обновление, активность молодежи, критическое мышление, религиозно-духовные ценности, социальное развитие, научные исследования, социальная стабильность.

Abstract:

This article analyzes the role and significance of philosophical thinking and ideological transformations in the social life of New Uzbekistan. The authors examine the new ideological, political, and spiritual directions of Uzbekistan, the necessity of developing youth social activity, critical thinking, and the harmony between religion and philosophy. The article emphasizes the importance of enhancing the practical significance of philosophy, guiding youth towards critical thinking, and the need for state support in scientific research. Additionally, recommendations on the role of modern philosophical thought in the social-economic development of Uzbekistan are provided.

Keywords: New Uzbekistan, philosophical thought, ideological renewal, youth activity, critical thinking, religious-spiritual values, social development, scientific research, social stability.

O‘zbekiston Respublikasi tarixida “Yangi O‘zbekiston” atamasi bilan ifodalanayotgan davr ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotning barcha sohalarida yangilanish, taraqqiyot, ochiqlik va adolat tamoyillariga asoslangan yondashuvlarni qaror toptirishni o‘z oldiga maqsad qilgan. Bu holat jamiyatning g‘oyaviy hayotiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayni paytda falsafiy tafakkurning faollashuvi, ijtimoiy ongda tanqidiy va tahliliy yondashuvlarning kuchayishi jarayoni kuzatilmoqda. Falsafaning bunday faolligi jamiyat a’zolarining erkin fikrlashga, voqelikni chuqur anglashga intilishlari bilan uzviy bog‘liq.

Falsafa tarixan insoniyatning mavjudlik, ong, qadriyatlar, jamiyat va taraqqiyot haqidagi fundamental savollariga javob topishga urinadi. Yangi O‘zbekiston davrida esa ushbu falsafiy muammolar o‘zining yangi ko‘rinishlarini kasb etmoqda. O‘zbek faylasufi M.Jo‘rayev ta’kidlaganidek, “ijtimoiy-falsafiy tafakkur yangicha



International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th May, 2025

kontekstda qayta shakllanmoqda, zero bugungi jamiyatda g'oyaviy ehtiyojlar tubdan o'zgargan"¹.

Yangi O'zbekiston davrining falsafiy xususiyatlaridan biri – bu inson qadri, erkinlik, ijtimoiy adolat g'oyalari atrofida falsafiy tafakkurning shakllanishidir. Falsafa sohasi mutaxassisi A.Karimov qayd etadi: “Bugungi kunda inson – jamiyat – davlat munosabatlariga gumanistik falsafiy yondashuv orqali yondashish zarurati tobora ortib bormoqda”².

Falsafaning yana bir muhim yo'nalishi – bu yosh avlod tafakkurini tanqidiy yondashuvga yo'naltirishdir. O'zbek jamiyatida aynan yoshlarning ijtimoiy faolligi, ularning mustaqil fikrlashga bo'lgan intilishi g'oyaviy yangilanishning asosiy omillaridan biri sifatida qaralmoqda. N.Mirzayev bu borada shunday yozadi: “Yoshlarning zamonaviy tafakkurini shakllantirishda falsafaning asosiy vazifasi – bu ularga tanqidiy fikrlash, dalil-isbot asosida qaror qabul qilish madaniyatini o'rgatishdir”³.

Yana bir dolzarb masala – bu falsafiy tafakkur bilan diniy-ma'naviy qadriyatlar o'rtasidagi uyg'unlikdir. Bu jarayon, ayniqsa, Imom Moturidiy, Imom Buxoriy, Bahouddin Naqshband kabi allomalarning asarlariga zamonaviy yondashuvlar orqali o'z ifodasini topmoqda. B. Yo'ldoshev fikricha, “falsafa va dinning uyg'unligiga asoslangan yondashuv o'zbek jamiyatining madaniy xotirasi va ma'naviy o'zligini mustahkamlashga xizmat qiladi”⁴.

Shuningdek, falsafiy izlanishlarning institutsional darajada ham faollashgani kuzatilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti tomonidan ishlab chiqilayotgan kontseptual yondashuvlar bu sohaning davlat siyosati darajasida qadrlanayotganini ko'rsatadi. X.Shayxov buni quyidagicha izohlaydi: “Falsafiy tahlil va strategik bashorat davlat siyosatini shakllantirishda zarur vosita sifatida e'tirof etilmoqda”⁵ Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston davrida falsafiy fikrlar faolligi ijtimoiy ongda, siyosiy

¹ Jo'rayev M. Falsafa va jamiyat: Yangi davrda g'oyaviy o'zgarishlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021. – B. 45

² Karimov A. O'zbekiston g'oyasi va zamonaviy tafakkur. – Toshkent: Akademnashr, 2020. – B. 83

³ Mirzayev N. Yoshlar va tanqidiy tafakkur: Falsafiy yondashuv. – Toshkent: Fan, 2023. – B. 59

⁴ Yo'ldoshev B. Milliy qadriyatlar va zamonaviy ong: Falsafiy mulohazalar. – Toshkent: Istiqol, 2022. – B. 71

⁵ Shayxov X. Yangi O'zbekiston: Strategik falsafiy qarashlar. – Toshkent: Strategik tadqiqotlar instituti nashriyoti, 2024. – B. 29.



International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th May, 2025

g'oyalarda va madaniy qarashlarda sezilarli darajada kuchaygan. Falsafa bu jarayonlarda jamiyatni anglash, qadriyatlarni mustahkamlash va g'oyaviy barqarorlikni ta'minlash vositasi sifatida faol ishtirok etmoqda.

Yangi O'zbekiston davrida ijtimoiy va siyosiy islohotlar, g'oyaviy yangilanishlar va ma'naviy taraqqiyot o'zida jamiyatning barcha sohalarida, jumladan, falsafiy tafakkurda ham sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Bu o'zgarishlar davlat siyosatining yangicha yondashuvlari, inson huquqlari va erkinligi, ijtimoiy adolat tamoyillarining chuqur falsafiy tahlilini talab qiladi. Falsafa o'zining ijtimoiy ongini shakllantirishdagi, g'oyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi va jamiyatda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashdagi muhim rolini o'ynayapti. Bu jarayonlarning muvaffaqiyati, o'z navbatida, jamiyatning tanqidiy tafakkurga, erkin fikrlashga, mustaqil qarorlar qabul qilishga bo'lgan tayyorligi bilan chambarchas bog'liq.

Bugungi O'zbekistonda yoshlarning roli tobora ortib bormoqda. Yoshlarda mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, ularni yangi g'oyaviy va ijtimoiy muammolarni hal qilishga tayyorlash juda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, ayniqsa, falsafa sohasining o'zgarishi va rivojlanishiga ta'sir qilmoqda. Falsafiy tafakkurning ijtimoiy ongini shakllantirishdagi ahamiyati ortgan sari, jamiyatning ma'naviy yuksalishi va g'oyaviy uyg'onishiga yanada keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Shu bilan birga, diniy va ma'naviy qadriyatlar, milliy o'zlik va tarixiy xotira kabi masalalar ham falsafiy tafakkurda muhim o'rin tutmoqda. Yangi O'zbekistonning g'oyaviy asoslarini shakllantirishda, falsafa va diniy-ma'naviy qadriyatlar o'rtasida uyg'unlikni topish katta ahamiyatga ega. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va milliy o'zlikni mustahkamlashda muhim vositadir.

Yangi O'zbekiston davrida falsafaning faolligi, nafaqat ilmiy sohada, balki ijtimoiy hayotda ham jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Falsafa ijtimoiy-g'oyaviy jarayonlarni tahlil qilish, zamonaviy muammolarga javoblar taklif qilish va yangi istiqbollarni belgilashda asosiy nazariy vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Yangi O'zbekistonda yoshlar orasida tanqidiy fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish madaniyatini rivojlantirishni davom ettirish zarur. Shu maqsadda, ta'lim tizimida falsafiy fanlarning o'rni va ahamiyatini yanada oshirish, yoshlarni tanqidiy tafakkurga yo'naltirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Bu jarayonda, ayniqsa,



International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th May, 2025

falsafa, ijtimoiy fanlar va huquqshunoslik sohalaridagi mutaxassislarning faol ishtiroki katta ahamiyatga ega.

Falsafiy va diniy qarashlar o'rtasidagi uyg'unlikni izlashda ilmiy izlanishlar kengaytirilishi lozim. O'zbek jamiyatining ma'naviy negizlari, tarixiy xotirasi va madaniy qadriyatlari hamda zamonaviy g'oyaviy qarashlar o'rtasidagi uyg'unlikni topishga qaratilgan ilmiy-tadqiqotlar o'tkazish zarur. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy barqarorlik va milliy birlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Falsafa va ijtimoiy fanlar sohasidagi ilmiy tadqiqotlar yanada rivojlanishi uchun davlat tomonidan yanada ko'proq yordam va rag'batlantirish mexanizmlari joriy etilishi kerak. Bu borada, ilmiy-tadqiqot institutlarining faolligini oshirish, falsafiy tafakkurga oid keng jamoatchilikni jalb etish, ilmiy konferensiyalar va seminarlarni tashkil etish muhimdir.

O'zbek falsafasining yangi paradigmasi, milliy g'oyalarni rivojlantirish va ijtimoiy maqsadlarga yo'naltirilgan yondashuvlarni shakllantirishda faol rol o'ynaydi. Shu sababli, falsafiy maktablar va ilmiy markazlar bilan hamkorlikda xalqaro miqyosda falsafiy fikrlar almashinuvi tizimini rivojlantirish kerak. Bu jamiyatda o'zgarishlarni anglash va yangi g'oyalarni ilgari surish uchun foydali bo'ladi.

Falsafaning nazariy jihatlari bilan birga, uning amaliy ahamiyatini kengaytirish zarur. Falsafiy qarashlarning kundalik hayotda qo'llanilishi, ayniqsa, yoshlar orasida etika, axloqiy masalalar va jamiyatga xizmat qilishni o'rgatish falsafaning ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi. Bu nafaqat ilmiy sohada, balki ijtimoiy va siyosiy hayotda ham falsafiy fikrlarni hayotga tadbiq etishni ta'minlaydi.

Ushbu takliflar Yangi O'zbekistonning falsafiy taraqqiyotini yanada mustahkamlash va ijtimoiy hayotga chuqur ta'sir ko'rsatish uchun muhim ahamiyatga ega. Ma'naviyatni yuksaltirish, yoshlarni mustaqil va tanqidiy fikrlashga rag'batlantirish, hamda falsafiy tafakkurga asoslangan qarorlar qabul qilish jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va ilg'or g'oyalarni tatbiq etishga xizmat qiladi.



International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th May, 2025

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Jo'rayev M. Falsafa va jamiyat: Yangi davrda g'oyaviy o'zgarishlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021. – B. 45
2. Karimov A. O'zbekiston g'oyasi va zamonaviy tafakkur. – Toshkent: Akademnashr, 2020. – B. 83
3. Mirzayev N. Yoshlar va tanqidiy tafakkur: Falsafiy yondashuv. – Toshkent: Fan, 2023. – B. 59
4. Yo'ldoshev B. Milliy qadriyatlar va zamonaviy ong: Falsafiy mulohazalar. – Toshkent: Istiqlol, 2022. – B. 71
5. Shayxov X. Yangi O'zbekiston: Strategik falsafiy qarashlar. – Toshkent: Strategik tadqiqotlar instituti nashriyoti, 2024. – B. 29.